

Demokratia- ja julkisoikeusosasto
Julkisoikeusyksikkö
NvM Anna Saarela

Lausunto
9.2.2026

Maa- ja metsätalousvaliokunnalle

HE 161/2025 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi poronhoitolain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Maa- ja metsätalousvaliokunta on pyytänyt oikeusministeriöltä lausuntoa hallituksen esityksestä laiksi poronhoitolain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi (HE 161/2025 vp). Esitys on käsiteltävänä myös eduskunnan perustuslakivaliokunnassa, joka antaa lausuntonsa maa- ja metsätalousvaliokunnalle.

Saamelaisten oikeudet

Hallituksen esitys liittyy hyvin kiinteästi saamelaisten oikeuksiin, sillä se koskee saamelaisten kulttuuriin kuuluvan poroelinkeinon oikeudellisia puitteita. Saamelaisille on turvattu perustuslaissa oikeus alkuperäiskansana ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan (17 §:n 3 momentti) ja saamelaisten kieltä ja kulttuuria koskeva itsehallinto (121 §:n 4 momentti). Alkuperäiskansaoikeudet perustuvat myös kansainvälisiin ihmisoikeussopimuksiin, joiden tulkinta kehittyy sopimusten valvontakäytännössä. Esityksen suhdetta saamelaisten oikeuksiin on käsitelty hallituksen esityksessä perusteellisesti ja asiasta on käyty saamelaiskäräjälain 9 §:n mukaiset neuvottelut. Oikeusministeriöllä ei ole asiasta saamelaisten oikeuksien osalta lausuttavaa.

Paliskunnan päätöksen tiedoksianto

Oikeusministeriö toteaa, että hallituksen esityksessä on perustellusti arvioitu tarvetta sovittaa hallintolain mukainen tiedoksiantosääntely paliskuntien toiminnan erityispiirteisiin. Poronhoitolakiin ehdotetaan otettavaksi paliskunnan kokouksen päätösten tiedoksi-antoa koskevaa erityissääntelyä, jolla kevennetään hallintolain mukaista tiedoksiantomenettelyä paliskuntien toiminnan erityispiirteet huomioon ottaen.

Oikeusministeriö kiinnittää kuitenkin huomiota siihen, että ehdotetussa 16 a §:ssä erilaiset tiedoksiantotavat perustuvat hallintolaista poikkeavaan hallintopäätösten jaotteluun ja käsitteistöön, mikä voi olla omiaan aiheuttamaan tulkintahaasteita. Ei ole käytännössä mahdollista erotella päätöksiä, jotka velvoittavat yksittäistä osakasta, ja päätök-

Postiosoite **Postadress**

Oikeusministeriö
PL 25
FI-00023 Valtioneuvosto
Finland

Käyntiosoite **Besöksadress**

Eteläesplanadi 10
00130 Helsinki
Finland

Puhelin **Telefon**

0295 16001
Internat.
+358 295 16001

Faksi **Fax**

09 160 67730
Internat.
+358 9 160 67730

S-posti, internet **E-post, internet**

kirjaamo.om@gov.fi
www.oikeusministerio.fi
www.justitieministeriet.fi

siä, jotka velvoittavat kaikkia paliskunnan osakkaita ja sitä kautta myös yksittäistä osakasta. Tiedoksiantotarpeen kannalta nämä tilanteet eivät olennaisesti poikkea toisistaan.

Oikeusministeriö katsoo, että ehdotettua 16 a §:ää voitaisiin selkeyttää siten, että tiedoksiantotarve sidottaisiin suoraan hallintolain tiedoksiantosäännöksiin, jolloin momenttien välinen rajanveto muodostuisi soveltamistilanteissa yksiselitteisemmäksi.

Oikeusministeriö ehdottaa, että pykälä muotoiltaisiin seuraavasti:

16 a § Paliskunnan kokouksen päätöksen tiedoksianto

Paliskunnan osakkaan katsotaan saaneen tiedon paliskunnan kokouksen päätöksestä kokouksen ajankohtana.

Mitä 1 momentissa säädetään, sovelletaan myös päätökseen, joka lain mukaan toimitetaan postitse saantitodistusta vastaan tai muuten todisteellisesti, jos osakas, hänen laillinen edustajansa tai asiamiehensä on osallistunut paliskunnan kokoukseen.

Jos osakas, hänen laillinen edustajansa tai asiamiehensä ei ole osallistunut paliskunnan kokoukseen, 2 momentissa tarkoitettu päätös on annettava erikseen tiedoksi hallintolain (434/2003) 59 §:n mukaisena tavallisena tiedoksiantona. Päätös voidaan vaihtoehtoisesti antaa tiedoksi sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annetun lain (13/2003) 19 §:n mukaisena tavallisena sähköisenä tiedoksiantona paliskunnan päätöksen mukaista viestintävälinettä käyttäen, jollei osakas ole ilmoittanut paliskunnalle kieltäytyvänsä vastaanottamasta sähköisiä tiedoksiantoja.

Ehdotettu muotoilu selkeyttäisi pykälän rakennetta, vähentäisi soveltamistilanteisiin liittyvää tulkinnanvaraa ja varmistaisi sääntelyn johdonmukaisuuden suhteessa hallintolain tiedoksiantojärjestelmään.

Poronhoitorikkomus

Hallituksen esitykseen sisältyy ehdotus poronhoitolain 47 §:n muuttamisesta. Pykälässä on poronhoitorikkomusta koskeva rangaistussäännös. Voimassa olevassa poronhoitolain 47 §:ssä säädetään eräiden tekotapojen kohdalla tahallisuutta koskevasta vaativuudesta (2 ja 3 kohdat), kun taas toisten kohdalla syyksiluettavuutta koskevasta edellytyksestä ei säädetä lainkaan (1, 4 ja 5 kohdat).

Esityksessä (s. 73) todetaan, että eräät poronhoitorikkomuksena rangaistavat teot ovat aiemmin olleet rangaistavia myös ilman tahallisuutta tai tuottamusta ja että näiltä osin ehdotukset merkitsisivät syyksiluettavuuden asteen nousua. Oikeusministeriö toteaa, että toisin kuin esityksestä voisi ymmärtää, poronhoitorikkomusta koskeva säännös ei perustu tahallisuudesta tai tuottamuksesta riippumattomaan ankaraan vastuuseen, kuten ei Suomen rikosoikeus ylipäättäänkään. Rikosoikeudellinen vastuu perustuu rikos-

lain (39/1889) 3 luvun 5 §:n mukaan aina tahallisuuteen tai tuottamukseen. Vaikka mainittu säännös on otettu rikoslakiin sen kokonaisuudistuksen yhteydessä ja tullut voimaan 1.1.2004, rikosoikeusjärjestelmä on perustunut mainittuun lähtökohtaan jo pitkään, myös poronhoitolain voimaantulon aikana (1.10.1990). Näin ollen voimassa olevan poronhoitolain 47 §:n mukaiset teot eivät nykyisinkään ole rangaistavia ilman tahallisuutta tai tuottamusta.

Esitysluonnoksessa tuodaan esiin, että ehdotetun 47 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaisen teon osalta ehdotus merkitsisi syyksiluettavuuden asteen alenemista. Oikeusministeriö on esitysluonnoksesta antamassaan lausunnossa kiinnittänyt huomiota siihen, voitaisiinko siinä tapauksessa, että painavat yhteiskunnalliset syyt vaativat syyksiluettavuuden asteen alentamista, mahdollisesti perustaa rangaistusvastuu törkeään huolimattomuuteen. Hallituksen esityksessä ei ole selostettu perusteita sille, että rangaistusvastuu perustuisi jatkossa huolimattomuudelle törkeään huolimattomuuden sijaan.

Ehdotetun 47 §:n 2 momentin mukaan viranomaisen voi jättää esitutkintaviranomaiselle ilmoittamatta rikkomuksen, jos teko tai laiminlyönti on vähäinen eikä kyseessä ole säännösten toistuva rikkominen. Oikeusministeriö kiinnittää tältä osin huomiota siihen, että vastaavissa säännöksissä esimerkiksi jätelaissa (646/2011, 136 §, 417/2021) ja ympäristönsuojelulaissa (527/2014, 188 §) ilmoituksen tekemättä jättämisen edellytyksenä on, että tekoa on pidettävä olosuhteet huomioon ottaen vähäisenä eikä yleisen edun ole katsottava vaativan syytteen nostamista. Toisaalta esimerkiksi luonnonsuojelulaissa (9/2023, 129 §) edellytyksenä on, että teolla tai laiminlyönnillä ei ole ollut olennaista vaikutusta suojeltuihin luonnonarvoihin, sillä ei ole tavoiteltu vähäistä suurempaa taloudellista hyötyä ja sitä on muutoinkin pidettävä olosuhteet huomioon ottaen erittäin vähäisenä. Oikeusministeriö pitäisi lähtökohtaisesti perusteltuna, että tällaisten säännösten sanamuodot eri laeissa eivät eroaisi toisistaan muuten kuin tilanteissa, joissa eroavaisuudelle on esitetty hyväksyttävä syy. Nyt ehdotettua sanamuotoa ei ole esityksessä tarkemmin perusteltu.

Sakon täytäntöönpanosta annetun lain muuttaminen

Oikeusministeriö kiinnittää huomiota siihen, että sakon täytäntöönpanosta annetun lain 1 §:n 2 momenttiin on esityksen antamisen jälkeen lisätty useita uusia hallinnollisia seuraamusmaksuja, joista viimeisin on momentin kohta 63) eräiden tekoälyjärjestelmien valvonnasta annetun lain (1377/2025) 4 luvussa tarkoitetut seuraamusmaksut. Lakiehdotusta tulee tältä osin korjata. Lisäksi eduskunnan käsiteltävänä on useita muita hallituksen esityksiä, joissa ehdotetaan uusia seuraamusmaksuja. Tämä esitys tulee sovitaa yhteen mainittujen esitysten kanssa.